

Przedmowa

Praca ta nie jest po prostu zbiorem artykułów. Naszą intencją było napisanie – zbiorowym wysiłkiem – książki, która oddając złożony stan teoretyczny ważnego obszaru filozofii współczesnej, pokazywałaby jego wielowymiarowość. Mowa o obszarze filozofii, który – naszym zdaniem – traci współcześnie swoją autonomię. Aby – z powodów, które są wyjaśnione w tekście tej publikacji – nie sięgać po tradycyjny termin, jakim jest „epistemologia”, obszar ten można nazwać filozoficzną teorią wiedzy. Zdaniem redaktora tomu, a także większości jego autorów, takiej teorii wiedzy nie daje się już uprawiać wyłącznie w ramach filozofii. Równocześnie jednak są poważne powody, aby uznać ją za dziedzinę filozoficzną. Konsekwencją takiego rozumowania jest oczywiście dramatyczna zmiana teoretycznego statusu samej filozofii bez względu na to, jakie w niej miejsce przyznaje się tej problematyce.

Prezentowane w książce analizy pokazują, że filozoficzna teoria wiedzy, a więc obszar nazywany tradycyjnie epistemologią bądź teorią poznania jest współcześnie obszarem pogranicza różnych typów refleksji, wśród których szczególne miejsce zajmuje filozofia nauki, socjologia nauki, socjologia wiedzy oraz tzw. *cognitive science*. Pogranicza te bywały od jakiegoś czasu postrzegane również jako pogranicza epistemologii. Jeżeli nawet, na zasadzie nowej konwencji, zachowamy pojęcie epistemologii dla potrzeb współczesnej filozoficznej teorii wiedzy, to będziemy mieć i tak dostateczne powody, aby przyznać, że najważniejsze idee w tym obszarze pojawiły się właśnie na jej pograniczach.

Równocześnie warto zwrócić uwagę na filozoficzną tożsamość interesującego nas obszaru. Jedynie bowiem dyskurs filozoficzny pozwala na zsyntetyzowanie najważniejszych wniosków, dotyczących natury wiedzy, jakie bywają formułowane w obrębie rozmaitych dyscyplin. Innymi słowy zjawisko, które ilustrujemy w niniejszej książce, to nie tylko utrata autonomii filozofii, ale również szczególna jej ekspansja. Chcielibyśmy, aby publikacja ta przekonywała o tym, iż filozofia nie może już rozwijać się w izolacji od różnych form refleksji dotyczącej wiedzy, ale też w ten sposób gwarantuje ona sobie niepodważalną pozycję w świecie myśli współczesnego człowieka.

Józef Niżnik